

Verslag PvdA webinar over het Nationaal Strategisch Plan op 27.9.2021

Aanwezigen

Marjolein van Elteren (GL, PS Utrecht), Hetty Janssen (PvdA, PS Friesland), Saskia Kluit (GL, EK), Sef Teerink (PvdA, Z-Holland), Stefan Nijhuis (GL, Overijssel), Rien Cardol (GL, PS N-Holland), Annet Krijgsman (PvdA, PS Utrecht), Rob Bots (GL, Waterschap Brabant), Fien Heeringa (PvdA, Waterschap Hunze en Aa's), Aukelien Jellema (PvdA, PS N-Holland), Aart Jan Langbroek (GL, Oldambt), Ivo Stumpe (GL, TK), Evelien Hijink (PvdA, PS Z-Holland), Arjen Hazelebach (AB HHSK), Hagar Roijackers (GL, GS N-Brabant), Berend Potjer (GL, GS Z-Holland), Sinan Özkaya (GL, PS Z-Holland), Hennie Wiersma-den Dulk (AB Watersch. Hollandse Delta), Bruno van Dunné (PvdA, vz Rijnland), Lobke Zandstra (PvdA, AB HHS Delfland), Bram van den Groenendaal (GL, EP), Joris Thijssen (PvdA, TK), Jeroen Candel (WUR), Robert Baayen (WUR), Koen van der Gaast (PvdA, Duurzaam), Bas Roels (idem), Sophieke Kappers (PvdA, Duurzaam, wg landbouw), Willem van Laarhoven (idem), Chris Peeters (idem), Jacky Bax (idem), Udo Teunis (idem).

Inleiding Sophieke Kappers (vz Werkgroep landbouw PvdA)

Nederland moet uiterlijk december 2021 het Nationaal Strategisch Plan (NSP), de Nederlandse invulling van het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) voor 2023-2027, indienen bij de Europese Commissie. De werkgroep landbouw van PvdA Duurzaam heeft dit webinar georganiseerd om betrokken politici van PvdA en GL te informeren over de stand van zaken, aan te geven waar mogelijk nog politieke ruimte is om het concept-NSP gezamenlijk te beïnvloeden en te peilen welke ondersteuning de werkgroep kan bieden.

Presentatie over advies WUR aan Minister van LNV

Dr. Jeroen Candel en dr. Robert Baayen hebben met WUR-collega's een advies opgesteld over hoe het Kabinet het NSP zo kan invullen dat zowel landbouw-, klimaat- als milieudoelstellingen worden gediend (**advies bijgevoegd bij uitnodigingsmail**). De Minister van LNV heeft mede op basis daarvan de Tweede Kamer (TK) geschreven hoe zij het NSP wil invullen. De presentatie (**zie bijgevoegd**) gaat over het WUR-advies en over hoe de brief van LNV zich ertoe verhoudt.

De conclusie van Candel en Baayen is dat de variant WUR2 de beste optie is om zowel klimaat- en stikstofwensen te vervullen als ook de landbouw te ondersteunen in een transitie naar meer duurzaamheid. Het is ook de zuinigste keuze, qua inzet van middelen. Deze variant levert wel negatieve inkomenseffecten voor boeren op van 2 tot 5 %, maar dat scheelt erg per landbouwsector. Daarbij kan ervoor gekozen worden de sectoren die er bovengemiddeld op achteruitgaan financieel te ondersteunen door herverdeling van de inkomenssteun. Sowieso is het nodig veel meer middelen uit andere potjes in te zetten om de transitie mogelijk te maken, ook voor innovatie van de landbouw.

Advies is dit NSP te benutten om een draai te maken van de oude vorm van NSP, namelijk inkomenssteun voor boeren, naar een instrument dat de transitie van de landbouw mogelijk maakt. Zo niet, dan wordt een kans gemist. Een gebiedsgerichte aanpak lijkt het meest effectief, inclusief peilverhoging veenweide, waarvan Nederland relatief veel heeft in de EU, en extensivering in een bufferzone rond de Natura 2000-gebieden. De ecoregeling maakt het echt mogelijk boeren inkomen te laten verwerven uit activiteiten die het milieu dienen, zoals bloemstroken, waarvoor in het nieuwe GLB hogere marges mogen worden gegeven dan voor de vanggewassen waarmee boeren nu aan hun verplichte vergroening voldoen.

Toelichting op notitie werkgroep landbouw

Willem van Laarhoven geeft aan waar de werkgroep heeft geanalyseerd dat er nog mogelijkheden lijken om als PvdA en GL het NSP nog een meer linkse invulling te geven (**notitie bijgevoegd bij uitnodigingsmail**).

In de discussies komen de volgende punten voorbij:

- De materie NSP is erg taai en technisch, maar ook erg belangrijk om de landbouwtransitie te bevorderen. Er is maar eens in de zeven jaar een kans daartoe.
- Het NSP kan worden ingezet als een “pomp” om middelen uit andere nationale potten in te zetten voor steun aan het boereninkomen en zo de transitie van de landbouw naar duurzaamheid te ondersteunen. Buiten het GLB om is dat juridisch onmogelijk (want staatssteun). Wel mag nationaal geld worden toegevoegd aan het GLB voor ondersteuning van duurzaamheid. Zo kan met nationaal geld meer worden gedaan dan enkel boerenbedrijven uitkopen.
- Concretisering van de overheveling die de minister in de Kamerbrief voorstaat is nog punt van beïnvloeding. Advies WUR is 30%, de Kamerbrief noemt geen percentage. Pas vanaf 30% kan de in het Klimaatakkoord beloofde reductie van broeikasgassen uit de veenweide en extensivering rond Natura 2000 gebieden worden gerealiseerd. Inzetten op peilverhoging veenweide is de zuinigste optie voor het klimaat en bedient in één klap ook allerlei andere doelstellingen, zoals natuurverbetering.
- Het is zinvol als provincies een integraal plan, inclusief klimaat- en stikstofaanpak, maken, zodat boeren meer zekerheid hebben waarmee ze voor de toekomst rekening moeten houden. Het NSP kan dan worden ingezet om boeren te compenseren.
- Wat betreft pesticiden is het principe “de vervuiler betaalt” uit het EU-Verdrag de kosteneffectiefste aanpak. Voor milieutechnische problemen ligt vanwege het EU-Verdrag normstelling meer voor de hand dan subsidies om emissies terug te dringen.
- bijvoorbeeld voor regio’s met specifieke kenmerken als veenweide of zandgrond.
- In het nieuwe GLB mag geen vergoeding worden gegeven voor zaken die wettelijk verplicht zijn. Wel mag extra geld worden ingezet voor boeren in gebieden met natuurlijke handicaps (art. 66). Peilverhoging in de veenweide zoals afgesproken in het Klimaatakkoord leidt tot zulke handicaps. Inzet van art. 66 is alleen mogelijk als de peilverhoging nationaal wordt opgelegd. Zulke verplichtingen worden politiek vaak onwenselijk gevonden, maar in dit geval helpt het de betreffende boeren die 100% compensatie kunnen krijgen voor de schade in hun bedrijfsvoering. Die compensatie komt ten laste van alle andere boeren, maar het gaat om minder dan 5% van het landbouwareaal, waardoor het effect op andere boeren gering is. In wezen is het een vorm van solidariteit tussen boeren voor degenen die het meest moeten doen in de transitie.
- Inzetten op productiviteit is niet persé tegengesteld aan inzet op duurzaamheid. Boeren moeten concurreren op de wereldmarkt, wat vanzelf dwingt tot intensivering en schaalvergroting om genoeg te verdienen. De opgave is dus om te verduurzamen maar ook voldoende marge te bieden aan boeren. Dit kan door compensatie voor een hoger peil (veenweide) dan wel extensivering (rondom Natura 2000). Daarnaast kan in het nieuwe GLB juist voor bloemstroken en houtwallen een hogere marge worden gegeven. Als dat goed wordt ingeregeld helpt het zowel de boer als de natuur.

- Knoppen in de keten boer-detailhandel-groothandel-supermarkt-consument: zinvol om naast de retail en andere ketenpartijen in te zetten op de belastingbetaler (voor financiering van bijvoorbeeld compensatiemaatregelen) en de consument. Dat laatste kan door korte ketens te stimuleren, wat in andere landen veel gebruikelijker is.
- Ondernemers kunnen door mededingingsregels niet worden verplicht tot alleen duurzaam verkopen. En hoe dan ook is bij aanpak keten belangrijk te zorgen dat het geld bij de boeren komt. Het overeind houden van het verdienvermogen van de boer binnen de transitie is wezenlijk, ook politiek om hun steun te winnen.
- De rol van wetenschap: aangeven wat er mogelijk is. De politiek en consument kiezen.
- In IPO en bij waterschappen hebben confessionelen en financiële belangen de ambities teruggebracht, zodat hun adviezen aan LNV behoudend zijn. Dit terwijl LNV juist wel verandering wil. Belangrijk als GL en PvdA nog een linkse richting aan te brengen, zoals overheveling van middelen uit eerste naar tweede pijler.
- Belangrijk zowel de kans van dit NSP te benutten als ook het lange termijn perspectief voor landbouw, natuur en milieu aan te kaarten waarin het NSP dan een instrument is.

Vervolgacties/afspraken

- Werkgroep landbouw PvdA Duurzaam maakt een verslag voor alle uitgenodigden. Daarin namen van aanwezigen, geen emailadressen wegens AVG.
- GL Milieugroep gaat bijeenkomst over verdienmodel van de boer organiseren. De PvdA is welkom mee te doen.
- Voorstel als Statenleden samen op te trekken.
- Zinvol als Statendelegaties uitzoeken wanneer in hun provincie besluitvorming over het NSP is gepland. Werkgroep landbouw kan dat dan in een overzicht zetten.
- De werkgroep ontwikkelt een plan voor een volgende bijeenkomst.

Vragen

Mail naar: pvda.duurzaam.landbouw@gmail.com.

Voor inhoudelijke vragen zijn de WUR-onderzoekers bereid deze te beantwoorden.